

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

18 Vtrùm homicidia & damna, quæ inferuntur per triremes Turcarum, imputentur remigibus Christianis ibi captis, ita vt peccent contra iustitiam, vel saltem contra charitatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

DUBITATIO XVIII.

Utrum homicidia & damna, quae inferuntur per triremes Turcarum, imputentur remigibus Christianis ibi captis, ita ut peccent contra Iustitiam, vel saltem contra charitatem.

122
Sententia
Nauarr.

NAuarrus c. 27. nu. 63. docet, eos peccare mortaliter ducendo remos, quando contra Christianos agitur, potiusque debere oppetere mortem: non tamen explicat, utrum contra Iustitiam, an contra charitatem. Ratio ipsius est, quia cooperantur ad homicidia & damna Christianorum. Etsi enim remigatio illa per se & in genere spectata non sit opitulatio ad malum, nec mala; tamen ut hic & nunc fit, est verè & propriè cooperatio homicidij; ac proinde mala. actiones enim spectanda in indiuiduo cum circumstantijs sicuti sunt. Addit tamen Nauarr. non videri excommunicatos per Bullam Cœnæ (ubi excommunicantur, qui Turcis, & alijs nominis Christiani hostibus auxilium quomodolibet præstant.) quia graui metu compulli faciunt, quales non videtur Summus Pontifex velle comprehendere. Idem docet fustius in cap. Ita quorumdam. 6. de Iudæis, notab. 11.

Non peccat
remiges.

Sed verius est, non peccare, quando flagris & metu mortis ad id compelluntur. Neque enim peccant contra Iustitiam; quia remigatio non est actio naturæ suæ perniciosæ Christianis, sed indifferens; sicut aurigatio. est enim delatio naui per mare, qua Turcæ vectores benè & malè uti possunt: quòd autem cedat in perniciem Christianorum, est ex malitia Turcarum: ergo quando graui supplicio vrgentur, non censentur cooperari voluntariè ad damna Christianorū: sicut qui timore mortis reddit depositum furioso, non censetur ei cooperari ad necem, quam infert inimico; & auriga, qui dominam suam vehit ad locum adulterij, non censetur ei cooperari: ut fatetur Nauarrus. Secus de ijs qui tormenta in Christianos dirigunt, ignemque applicant, quia directè damnum inferunt.

Neque etiam contra charitatem; quia nemo tenetur ex charitate vitam suam exponere; nisi probabile sit illi, damnum auersum iri: atqui id non est probabile illis remigibus: etsi enim vnus vel alter cesset à remigando, non idèò alij cessabunt, sicque damnum æquè eueniet. Si tamen aliquis esset, qui suo exemplo vel exhortatione putaret reliquos cessaturos, & ita graue damnum impediendum; (v.g. ne classis Christiana superetur) teneretur ille ex charitate, etiam cum certo mortis periculo, id præstare: secus si damnum non sit tanti momenti.

123
Ad rationem.

Ad rationem Nauarræ respondeo, illam remigationem ut hic & nunc fit, non esse formaliter cooperationem: quia non fit intentione cooperandi ad cædes, sed solum materialiter. neque propriè est cooperatio, quia per se est indifferens; & solum ut subest malitiæ & vsui Turcorum concurrit ad malum, idque remorè. talis autem cooperatio non est illicita, quando non est voluntaria, sed coacta, metuque grauissimo extorta. ut patet exemplis supra allatis. Sic non propriè cooperantur capriui, qui coguntur tormenta trahere

ad locum pugnae, munire arces, aduehere arma bellica vel annonam in castra: quia hæc actiones non sunt noxia, nisi per accidens, ex malitia eorum qui his præuijs ad malum vtuntur. Simili modo valdè probabile est, licere Catholicis nauitis & aurigis in Hollandia deuehere annonam ad vrbes & præsidia hæreticis infessa, & ad eorum castra, etiam si metu graui non compellantur: modò absit praua intentio, & illis cessantibus non desint hæretici plurimi qui id faciunt. Ratio est, quia hæc actio est indifferens; & si Catholici excludantur, soli hæretici, quorum maxima copia suppetit, totum lucrum capient, & Catholici ad magnam penuriam redigentur, cum vix alia ratio viuendi hoc tempore id genus hominibus ibi suppetat. Confirm. Primò, quia hæc actio nec est mala per se, ut patet, nec ex intentione agentium: quia Catholici non intendunt quidquam mali; nec ex euentu, ut fit à Catholicis; quia si ipsi non facerent, plurimi alij non deessent. ergo non est Catholicis illorum statum prohibenda: præsertim cum id esset ipsis grauissimum, & permissio nullo modo augeat vires aduersariorum. Republ. enim perturbata & tyrannide oppressa multa licent, quæ aliàs sunt illicita. Confirm. Secundò, quia si detrectent, reddent se suspectos, & fortè cogentur, aut alijs modis grauabuntur, tanquam osiores boni publici. Ita mecum sentiunt viri doctissimi in hac vniuersitate.

Quòd verò Nauarrus putat non esse excommunicatos; supposita altera ipsius opinione, nimirum, quòd non excusentur à peccato mortali; contrarium est longè probabilius. quando enim metus non excusat à peccato mortali, non excusat quoque à censura, ut aperte colligitur ex cap. Sacris. 5. de ijs quæ vi. vbi dicitur eum, qui metu communicauit cum excommunicato, esse excommunicatum: *Quia, inquit, licet metus attenuet culpam, quia tamen eam non prorsus excludit (cum pro nullo metu debeat, quis mortale crimen incurere;) excommunicationis labe credimus inquirari.* Torquent se hic Canonistæ, quomodo metus non excusat à censura, cum sæpè excuset à culpa. Sed dicendum, tunc excusare à pœna, quando excusat à culpa: quando verò non excuset à culpa, ita ut culpa maneat mortifera; tunc non excusare à pœna, ut hoc loco Pontifex clarè pronuntiat.

An sint
excommu-
nicati.

DE RESTITVTIONE,
ad quam tenetur homicida.

Explicata ratione homicidij, tum voluntarij, tum fortuiti; sequitur ut dicamus de restitutione seu compensatione necessaria.

DUBITATIO XIX.

Quantum teneatur homicida vel multator restituere.

RESPONDEO & Dico Primò, Teneri soluere integras expensas, factas in curationem læsi; nam earum ipse causa efficax fuit.

Dico, Secundò, Teneri etiam restituere, non quidem quantum ipse erat lueraturus, sed quantum *destrahenda ipsius expensæ.*

124